

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1

Στην Αθήνα στις 4.1.2024 ο Α, κάτοικος Αθηνών, πώλησε στον Β, κάτοικο Δράμας, ένα μεταχειρισμένο πολυτελές Ι.Χ. έναντι συμφωνηθείσης αξίας 70.000 €. Ο Β συμφώνησε με τον Α να του δώσει σε μετρητά το ποσό των 50.000 € και τα υπόλοιπα 20.000 € να του τα δώσει σε 6 μήνες από την ημέρα της πώλησης. Για τον λόγο αυτόν συμφώνησαν να εκδοθεί συναλλαγματική και να παραδοθεί στον Α, εφ' όσον ο Β συμφωνούσε να υπάρξει και ένας μικρός τόκος επί των 20.000 €. Πράγματι τα δύο μέρη συμφώνησαν και έτσι ο Β εξέδωσε συναλλαγματική με ποσό 20.000 € και τόκο 2% πληρωτέα στις 5.7.2024 (ημέρα Παρασκευή). Στην συναλλαγματική αναγράφηκε ως λήπτης ο Α και ως πληρωτής ο Γ, ο οποίος, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Β, είναι οφειλέτης του από άλλη σχέση και εντός ευλόγου διαστήματος θα τον έπειθε να αποδεχθεί την συναλλαγματική.

Στις 30.1.2024 ο Γ, κάτοικος Αθηνών, αποδέχθηκε την συναλλαγματική. Ο Α, όντας πλέον σίγουρος για την φερεγγυότητα του Β, οπισθογραφεί την συναλλαγματική προς τον Δ. Με την σειρά του ο Δ στις 7.2.2024 λόγω οικονομικής στενότητας και ελλείψει ρευστότητας οπισθογραφεί την συναλλαγματική προς τον πιστωτή αυτού Ε, στον οποίον όφειλε 20.000 € ως υπόλοιπο από δάνειο. Για την αύξηση της φερεγγυότητας του Δ τριτεγγυάται για τα 10.000 € και ο φίλος του Δ ο Τ. Μάλιστα ο Δ κατά την οπισθογράφιση ανέγραψε στην συναλλαγματική και την φράση «*ανέξοδος επιστροφή*», προκειμένου να βελτιώσει κι άλλο την κατάσταση του Ε. Τέλος, ο Ε οπισθογράφησε στις 11.3.2024 την συναλλαγματική προς τον Ζ με τον όρο «*άνευ ευθύνης μου*».

Ο Ζ εμφανίζει την συναλλαγματική στον Γ και ζητάει να πληρωθεί το ποσό των 20.400 €. Ο Γ τού αντιτείνει α) ότι με βάση την συναλλαγματική πληρωτέο είναι το ποσό των 20.000 € και β) ότι έχει τεθεί στην συναλλαγματική ο όρος «*άνευ ευθύνης*» με συνέπεια να μην ευθύνεται ούτε ο ίδιος. Ο Ζ, παρ' ότι είναι πεπεισμένος για το βάσιμο της αξίωσής του, πλην όμως ανήσυχος ότι ο Γ προσπαθεί με παρελκυστικούς τρόπους να ματαιώσει την πληρωμή της συναλλαγματικής, σκέφτεται να στραφεί και κατά των λοιπών υποχρέων. Έτσι, ο Ζ, έχοντας προβεί στην σύνταξη διαμαρτυρικού, ενάγει τον Β, τον Δ, τον Ε και τον Τ για το ποσό των 20.400 €. Ο Β αντιτείνει στον Ζ ότι το Ι.Χ. που αγόρασε από τον Α είναι ελαττωματικό και ότι η πραγματική του αξία είναι κάτω των 50.000 € που είχε ήδη καταβάλει και ως εκ

τούτου δεν οφείλει το ποσό της συναλλαγματικής σε κανέναν. Ο Δ αντιτείνει ότι κακώς συνέταξε διαμαρτυρικό και ότι δεν ευθύνεται εξ αυτού του λόγου. Ο Ε αντιτείνει ότι δεν ευθύνεται λόγω τεθειμένης από αυτόν ρήτρας την οποία και γνώριζε πλήρως ο Ζ. Ο Τ αντιτείνει ότι ευθύνεται για μέρος του ποσού και όχι για όλο το ποσό, καθώς και ότι δεν μπορεί να υποχρεωθεί στην καταβολή των εξόδων του διαμαρτυρικού.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

- 1) Ποια λειτουργία εξυπηρετεί η έκδοση συναλλαγματικής εν προκειμένω;
- 2) Μέχρι πότε μπορεί να αποδεχθεί ένας πληρωτής την συναλλαγματική; Ποια είναι η νομική φύση της αποδοχής;
- 3) Γενικά κατά ποιων μπορεί να στραφεί ο τελευταίος κομιστής – δικαιούχος μιας συναλλαγματικής και εντός ποιας προθεσμίας;
- 4) Τι μπορεί να ζητήσει να πληρωθεί ένας δικαιούχος εκ συναλλαγματικής;
- 5) Είναι βάσιμοι οι ισχυρισμοί του Γ;
- 6) Είναι βάσιμος ο ισχυρισμός του Β;
- 7) Είναι βάσιμος ο ισχυρισμός του Δ;
- 8) Είναι βάσιμος ο ισχυρισμός του Ε;
- 9) Είναι βάσιμοι οι ισχυρισμοί του Τ;
- 10) Εάν στις 20.4.2024 ο Γ πτώχευε, τι συνέπειες θα είχε η πτώχευση αυτή για τις αξιώσεις από συναλλαγματική; Θα άλλαζε η απάντηση εάν ο Γ δεν είχε ακόμη αποδεχθεί την συναλλαγματική στις 20.4.2024;
- 11) Δύναται ο Ζ πριν από την ημέρα πληρωμής της συναλλαγματικής να ενεχυριάσει την συναλλαγματική αυτή προς την τράπεζά του και με ποιες συνέπειες;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

1) Η συναλλαγματική ναι μεν συνιστά μια αυτοτελή έννομη σχέση μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, πλην όμως δημιουργείται για να ικανοποιήσει μια προϋπάρχουσα οικονομική σχέση που δεν εκκαθαρίστηκε άμεσα και βασίζεται σε μια βασική/υποκείμενη έννομη σχέση (π.χ. σύμβαση έργου, δανείου, μίσθωσης κλπ). Με την συναλλαγματική δημιουργείται νέα ενοχική σχέση, πολύ ισχυρότερη από την βασική/υποκείμενη σχέση, οι οποίες ισχύουν παράλληλα.

Λόγω του πολύ αυστηρού δικαίου της συναλλαγματικής, σύμφωνα με το οποίο η συναλλαγματική είναι ανεξάρτητη από την αιτία της έκδοσής της και οι ενστάσεις είναι περιορισμένες, ενώ παράλληλα η δικαστική ικανοποίηση της αξίωσης από συναλλαγματική είναι δικονομικά ευχερέστερη και ταχύτερη, η δημιουργία αξίωσης από συναλλαγματική παράλληλα προς την αξίωση από την βασική/υποκείμενη σχέση οδηγεί σε ευνοϊκότερη θέση του δανειστή, αυξάνοντας τις πιθανότητες να ικανοποιηθεί επί της ουσίας η οικονομική του αξίωση έναντι του οφειλέτη του.

Για τους λόγους αυτούς η έκδοση συναλλαγματικής επιτελεί λειτουργία πίστωσης, δηλαδή λειτουργεί εξασφαλιστικά υπέρ του Α, αυξάνοντας τις πιθανότητες να ικανοποιηθεί, και δη με διάφορες δυνατότητες, η χρηματική αξίωσή του έναντι του Β.

2) Η συναλλαγματική περιέχει την εντολή ενός προσώπου (του εκδότη) προς ένα άλλο πρόσωπο με το οποίο συνδέεται με κάποια έννομη σχέση (πληρωτής) να πληρώσει σε έναν τρίτο ή σε εντολή του τρίτου (λήπτης) ορισμένο χρηματικό ποσό. Σημειωτέον ότι ο πληρωτής δεν είναι υποχρεωμένος να αποδεχθεί την συναλλαγματική, ούτε μπορεί να εξαναγκασθεί προς τούτο από τον εκδότη, αφού η συναλλαγματική είναι αναιτιώδης και είναι άσχετη και ανεξάρτητη από την μεταξύ τους σχέση.

Σύμφωνα με το άρθρο 21 ν. 5325/1932 *«Η συναλλαγματική δύναται μέχρι της λήξεως να εμφανισθή προς αποδοχήν του πληρωτού, εν τω τόπω της κατοικίας αυτού, υπό του κομιστού ή και υπό απλού κατόχου.»*. Έτσι, σε συνδυασμό με το άρθρο 33 § 1 κατά το οποίο *«Η συναλλαγματική δύναται να εκδοθή: εν όψει, μετά προθεσμίαν από της όψεως, μετά προθεσμίαν από της χρονολογίας, εις ρητήν ημέραν.»* η συναλλαγματική του πρακτικού δύναται να γίνει αποδεκτή από τον Γ μέχρι την λήξη της, δηλαδή μέχρι την ρητή αναγραφόμενη ημέρα, ήτοι μέχρι τις 5.7.2024.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 25 § 1 ν. 5325/1932 *«Η αποδοχή γράφεται επί της συναλλαγματικής. Εκφράζεται δια της λέξεως «δεκτή» ή πάσης άλλης ισοδυνάμου λήξεως, υπογράφεται υπό του πληρωτού. Η απλή υπογραφή του πληρωτού, τεθειμένη επί του έμπροσθεν μέρους της συναλλαγματικής, ισχύει ως αποδοχή.»*. Έτσι, αρκεί η απλή υπογραφή του πληρωτή στην συναλλαγματική, για να θεωρηθεί ότι έχει αποδεχθεί την συναλλαγματική με μόνη προϋπόθεση να έχει τεθεί πάνω στο αξιόγραφο (αρχή της γραμματοπάγιας).

Παράλληλα θα πρέπει σύμφωνα με το άρθρο 26 § 1 ν. 5325/1932 η αποδοχή να είναι απλή και καθαρή, δηλαδή να μην έχει αιρέσεις, όρους ή προϋποθέσεις, με μόνη δυνατότητα να γίνει αποδοχή μερική, δηλαδή για μέρος του πληρωτέου ποσού (βλ. άρθρο 26 § 1). Ο τρόπος που γίνεται η αποδοχή έχει σημασία, διότι εάν δεν γίνει εγκύτως, θα θεωρηθεί άρνηση της αποδοχής. Έτσι, πράγματι στο άρθρο 26 § 2 ορίζεται ότι *«Πάσα άλλη τροποποίησις του περιεχομένου της συναλλαγματικής επιφερομένη δια της αποδοχής, ισοδυναμεί προς άρνησιν αποδοχής»* με συνέπεια να εφαρμόζεται το άρθρο 43 § 1 περ. 1 περί άρνησης της αποδοχής, οπότε και ο κομιστής της δύναται να την εμφανίσει πριν από την λήξη της και να επιδιώξει την ικανοποίησή του χωρίς να περιμένει την λήξη της συναλλαγματικής, αφού αυτή στην πραγματικότητα θα έχει καταστεί αφερέγγυα πολύ νωρίτερα.

Ως προς την νομική της φύση η αποδοχή συνιστά δήλωση βούλησης και πρέπει να δηλωθεί στην συναλλαγματική από τον πληρωτή για να τον δεσμεύει. Η δήλωση αυτή αποτελεί την εκπεφρασμένη βούληση του αναγραφόμενου ως πληρωτή προσώπου να αναλάβει την (αναιτιώδη και αυτοτελή) υποχρέωση από συναλλαγματική έναντι οποιουδήποτε δικαιούχου (κομιστών και εκδότη).

3) Σύμφωνα με το άρθρο 9 § 1 ν. 5325/1932 *«Ο εκδότης ευθύνεται διά την αποδοχήν και την πληρωμήν»* και σύμφωνα με το άρθρο 15 § 1 *«Ο οπισθογράφος, εκτός εναντίας ρήτρας, ευθύνεται δια την αποδοχήν και την πληρωμήν.»*. Από τα άρθρα αυτά προκύπτει ότι ο εκδότης και κάθε οπισθογράφος ευθύνεται έναντι του δικαιούχου – κομιστή της συναλλαγματικής για την πληρωμή της. Ο ρόλος του εκδότη στην κυκλοφορία είναι θεμελιώδης, αφού αυτός είναι εκείνος που τον θέτει σε κυκλοφορία και το δικό του χρέος αφετηριάζει την έκδοσή της. Γι' αυτόν τον λόγο δεν θα μπορούσε να μην ευθύνεται. Μάλιστα ευθύνεται και για την πληρωμή σε κάθε περίπτωση χωρίς να μπορεί να απαλλαγεί από αυτήν (βλ. άρθρο 9 §§ 2 και 3 *«Δύναιται να απαλλαγεί της δια την αποδοχήν ευθύνης.»* και *«Πάσα ρήτρα δια της*

οποίας ο εκδότης απαλλάσσεται της δια την πληρωμήν ευθύνης θεωρείται ως μη γεγραμμένη»).

Από την άλλη ο οπισθογράφος ευθύνεται για την πληρωμή της συναλλαγματικής, πλην όμως κάποιος οπισθογράφος μπορεί να προβλέψει με ρήτρα στην συναλλαγματική την μη ευθύνη του αυτήν (βλ. άρθρο 15 § 1 στην φράση «εκτός εναντίας ρήτρας»). Συνεπώς, ο τελευταίος κομιστής μιας συναλλαγματικής μπορεί να στραφεί για την πληρωμή α) σε κάθε περίπτωση κατά του εκδότη, β) κατά του αποδέκτη (όχι όμως κατά του πληρωτή που δεν έχει αποδεχθεί) και γ) κατά των οπισθογράφων.

Σύμφωνα με το άρθρο 70 § 1 ν. 5325/1932 *«Πάσαι αι εκ της συναλλαγματικής απορρέουσαι αγωγαί κατά του αποδέκτου παραγράφονται μετά τρία έτη από της χρονολογίας της λήξεως»*. Άρα η προθεσμία για να στραφεί ο δικαιούχος κατά του αποδέκτη είναι τρία χρόνια από την ημερομηνία που λήγει η συναλλαγματική (βλ. περί λήξεως άρθρα 33 επ. ν. 5325/1932). Δηλαδή εν προκειμένω η αξίωση κατά του αποδέκτη παραγράφεται τρία έτη από τις 5.7.2024.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 70 § 2 ν. 5325/1932 *«Αι αγωγαί του κομιστού κατά των οπισθογράφων και κατά του εκδότη παραγράφονται μετά εν έτος από της χρονολογίας του εμπροθέσμως συνταχθέντος διαμαρτυρικού ή από της χρονολογίας της λήξεως, εν περιπτώσει ρήτρας «ανέξοδος επιστροφή» »*. Κατά δε το άρθρο 44 § 3 ν. 5325/1932 *«Το επί μη πληρωμή διαμαρτυρικών συναλλαγματικής πληρωτέας εις ρητήν ημέραν ή εις προθεσμίαν από της χρονολογίας ή από της όψεως γίνεται είτε κατά την ημέραν καθ' ην η συναλλαγματική είναι πληρωτέα, είτε κατά την μίαν των δύο εργασίμων ημερών, αίτινες έπονται της ημέρας καθ' ην η συναλλαγματική είναι πληρωτέα»*. Συνεπώς, στην συναλλαγματική που είναι πληρωτέα σε ρητή ημέρα, όπως εν προκειμένω, ο δικαιούχος μπορεί να στραφεί κατά των λοιπών υποχρέων μέσα σε ένα έτος από την ημέρα που εμπρόθεσμα συντάχθηκε το διαμαρτυρικό ή, στην περίπτωση ρήτρας «ανέξοδος επιστροφή», από την ημερομηνία που είναι πληρωτέα η συναλλαγματική. Δηλαδή εν προκειμένω η αξίωση κατά των εξ αναγωγής υποχρέων (δηλαδή κατά του εκδότη, των οπισθογράφων και των τριτεγγυητών τους) παραγράφεται ένα χρόνο μετά την εμπρόθεσμη σύνταξη του διαμαρτυρικού επί μη πληρωμή της συναλλαγματικής ή έναν χρόνο μετά την ρητή ημέρα που έχει αναγραφεί στην συναλλαγματική για όσους καταλαμβάνονται από την ρήτρα «ανέξοδος επιστροφή». Το διαμαρτυρικό αυτό (συμβολαιογραφικό έγγραφο – άρθρα 44 § 1 και 83 § 1) συντάσσεται το αργότερο εντός δύο ημερών από την

ημερομηνία που είναι πληρωτέα η συναλλαγματική σε ρητή ημέρα (βλ. άρθρο 44 § 3).

4) Το ποσό που αναζητείται από τον κομιστή – δικαιούχο με την αγωγή δεν συμπίπτει με το πληρωτέο ποσό της συναλλαγματικής. Ειδικότερα, ζητείται 1) το πληρωτέο ποσό μετά των συμβατικών τόκων (βλ. σχετικά άρθρο 5), 2) ο νόμιμος τόκος από την λήξη της συναλλαγματικής και 3) τα έξοδα του διαμαρτυρικού που ήταν αναγκαίο να συνταχθεί, των γενομένων ειδοποιήσεων (π.χ. εξώδικα) και τα άλλα έξοδα που απαιτούνται για την είσπραξη της απαίτησης (π.χ. δικαστικά έξοδα) (βλ. και άρθρο 48 ν. 5325/1932 ειδικά για τον εξ αναγωγής υπόχρεο).

5) α) Σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχ. 2 τυπικό στοιχείο του νόμου για την εγκυρότητα της συναλλαγματικής είναι η αναγραφή ορισμένου ποσού που θα πρέπει κατ' εντολή να πληρωθεί. Δεν επιτρέπεται δηλαδή το ποσό της συναλλαγματικής να προσδιορίζεται από στοιχεία που βρίσκονται έξω από τον τίτλο. Η ρήτρα τόκου επίσης απαγορεύεται, διότι το ποσό πρέπει να είναι ορισμένο και ενιαίο. Σε περίπτωση που τα μέρη επιθυμούν το ποσό της συναλλαγματικής να είναι έντοκο, οι τόκοι συνυπολογίζονται εκ των προτέρων και συμπεριλαμβάνονται στο τελικό πληρωτέο ποσό.

Κατ' εξαίρεση η ρήτρα τόκου επιτρέπεται δυνάμει του άρθρου 5 § 1 εδ. α' μόνο επί συναλλαγματικής όψεως ή μετά προθεσμία από την όψη. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να αναγράφεται ρητά το επιτόκιο (όχι απλά «πληρώσατε έντοκα»), διότι άλλως η σχετική ρήτρα θεωρείται ως μη γεγραμμένη (άρθρο 5 § 2). Στην συναλλαγματική σε ρητή ημέρα ή μετά προθεσμία από της ημερομηνίας δεν επιτρέπεται η ρήτρα τόκου σε καμία περίπτωση (άρθρο 5 § 1 εδ. β').

Συνεπώς, ναι μεν το κύρος της υπό κρίση συναλλαγματικής δεν επηρεάζεται από την αναγραφή ποσοστού τόκου επί του πληρωτέου αρχικού ποσού των 20.000 €, πλην όμως η σχετική ρήτρα θεωρείται ως μη γεγραμμένη. Πρόκειται για ένσταση που στηρίζεται στο περιεχόμενο του τίτλου (άρθρο 78 § 2 περ. β' ν.δ. 17.7/13.8.1923) και προτείνεται από οποιονδήποτε οφειλέτη προς οποιονδήποτε δικαιούχο (απολύτως εμπράγματα ένσταση). Άρα ο ισχυρισμός του Γ είναι νόμω βάσιμος και μπορεί να υποχρεωθεί να πληρώσει μόνο το ποσό των 20.000 €, όχι όμως και του τόκου.

β) Η συναλλαγματική, εκτός από τα τυπικά στοιχεία κύρους του άρθρου 1, μπορεί να περιλαμβάνει και άλλα, μη ουσιώδη στοιχεία (ρήτρες) που να ρυθμίζουν ή

να διαφοροποιούν τις σχέσεις των συμβαλλομένων μερών. Οι ρήτρες διακρίνονται α) σε ρήτρες που επιτρέπονται και προβλέπονται ρητά ως δυνατότητα από τον νόμο, β) σε ρήτρες που δεν προβλέπονται αλλά επιτρέπονται και γ) σε ρήτρες που δεν επιτρέπονται από τον νόμο.

Περίπτωση προβλεπόμενης και άρα επιτρεπόμενης από τον νόμο ρήτρας είναι η ρήτρα «*άνευ ευθύνης*» που θέτει ο οπισθογράφος. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 15 § 1 «*Ο οπισθογράφος, εκτός εναντίας ρήτρας, ευθύνεται δια την αποδοχήν και την πληρωμήν.*», διάταξη από την οποία συνάγεται ότι επιτρεπτός ένας οπισθογράφος μπορεί να θέσει ρήτρα απαλλακτική της ευθύνης του τόσο για την μη αποδοχή όσο και για την μη πληρωμή (αντιπρβλ άρθρο 9 § 3 για τον εκδότη).

Ωστόσο η σχετική ρήτρα ισχύει μόνο για το πρόσωπο που την έθεσε (άρθρο 15 ν. 5325/1932). Ουσιαστικά ο οπισθογράφος κατά την σχετική οπισθογράφιση αποκλείει το εγγυητικό αποτέλεσμα της οπισθογράφησής του, όμως μόνο για τον ίδιο και όχι για τους προηγούμενους ή για τους επόμενους από αυτόν οφειλέτες. Πρόκειται δηλαδή για ένσταση που στηρίζεται στο περιεχόμενο του τίτλου (άρθρο 78 § 2 περ. β' ν.δ. 17.7/13.8.1923), πλην όμως προτείνεται από συγκεκριμένο οφειλέτη (σχετικώς εμπράγματα ένσταση).

Συνεπώς ο δεύτερος ισχυρισμός του Γ ως αποδέκτη είναι παντελώς νόμω αβάσιμος, αφ' ενός διότι η σχετική ρήτρα τέθηκε από τον Ε και απαλλάσσει μόνο αυτόν, αφ' ετέρου διότι ο αποδέκτης ευθύνεται πάντοτε ο ίδιος πρωτογενώς και ευθέως, μη δυνάμενος να αποκλείσει την ευθύνη του με ρήτρα παρά μόνο να με την μη αποδοχή της συναλλαγματικής.

6) Ο Β (εκδότης της συναλλαγματικής) προβάλλει στον Ζ τον ισχυρισμό ότι το Ι.Χ. που αγόρασε από τον Α είναι ελαττωματικό με την πραγματική του αξία να είναι κάτω των 50.000 €, ποσό που ήδη είχε καταβάλει και ως εκ τούτου δεν οφείλει το ποσό της συναλλαγματικής σε κανέναν. Ο ισχυρισμός του Β συνιστά ένσταση. Σύμφωνα με το άρθρο 78 § 2 περ. γ' ν.δ. 1923 «*Κατά του νομιμοποιημένου ως κατόχου του δικαιογράφου δύναται ο οφειλέτης ν' αντιτάξη αντιρρήσεις μόνον [...] γ) ανηκούσας εις αυτόν αμέσως κατά του κατόχου.*». Πρόκειται έτσι για προσωπική ένσταση, διότι ο ισχυρισμός αυτός αφορά κατ' ιδίαν την σχέση μεταξύ συγκεκριμένου οφειλέτη (εδώ του Β) και συγκεκριμένου δικαιούχου λήπτη/κομιστή (εδώ του Α). Σε εξειδίκευση του ως άνω άρθρου 78 το άρθρο 17 ν. 5325/1932 ορίζει ότι «*Τα εκ της συναλλαγματικής εναγόμενα πρόσωπα δεν δύναται να αντιτάξωσι κατά*

του κομιστού τας ενστάσεις τας στηριζόμενας επί των προσωπικών σχέσεων αυτών μετά του εκδότη ή των προηγούμενων κομιστών, εκτός εάν ο κομιστής κατά την κτήσιν της συναλλαγματικής ενήργησεν εν γνώσει προς βλάβην του οφειλέτου.». Από τον συνδυασμό των ως άνω δύο διατάξεων προκύπτει ότι επιτρεπτά μπορεί να προβάλλει συγκεκριμένος οφειλέτης τους ισχυρισμούς (ενστάσεις) που έχει κατά συγκεκριμένου δικαιούχου από την μεταξύ τους σχέση, αλλά μόνο έναντι αυτού και όχι έναντι άλλων δικαιούχων.

Εν προκειμένω η μη προσήκουσα εκπλήρωση της ενοχής από τον Α ανάγεται στην μεταξύ του Α και του Β προσωπική (βασική ή υποκείμενη) σχέση και δεν μπορεί να προταθεί ο σχετικός ισχυρισμός από τον Β έναντι άλλου εκ συναλλαγματικής δικαιούχου, παρά μόνο εάν αυτός τελούσε σε κακή πίστη σύμφωνα με το άρθρο 17 ν. 5325/1932 (*«εν γνώσει προς βλάβην του οφειλέτου»*). Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός του Β είναι νόμω αβάσιμος και απορριπτέος, ενώ δεν προκύπτει ούτε κακοπιστία του Ζ που να αίρει την προστασία του από τον εφαρμοστέο αξιογραφικό νόμο.

7) Στην συναλλαγματική εκτός από τα αναγκαία τυπικά στοιχεία του άρθρου 1 ν. 5325/1932 μπορεί να περιλαμβάνονται και επιπρόσθετα μη ουσιώδη στοιχεία (ρήτρες). Στο άρθρο 46 ν. 5325/1932 προβλέπεται ως επιτρεπόμενη η ρήτρα *«ανέξοδος επιστροφή»/«άνευ διαμαρτυρικού»*. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό *«Ο εκδότης, ο οπισθογράφος, ή ο τριτεγγυητής δύναται δια της ρήτρας «ανέξοδος επιστροφή», «άνευ διαμαρτυρικού», ή πάσης άλλης ισοδυνάμου ρήτρας, αναγεγραμμένης επί της συναλλαγματικής και υπογεγραμμένης παρ' αυτού, να απαλλάξη τον κομιστήν της προς άσκησιν της αναγωγής αυτού συντάξεως διαμαρτυρικού επί μη αποδοχή ή επί μη πληρωμή.»* Σύμφωνα με την διάταξη 46 § 3, εάν η ρήτρα αναγράφηκε από τον εκδότη, παράγει τα αποτελέσματά της έναντι όλων των υπογραφέων, ενώ, εάν αναγράφηκε από οπισθογράφο ή από τριτεγγυητή, παράγει τα αποτελέσματά της μόνον έναντι αυτού τούτου (άρθρο 46 § 3 ν. 5325/1932). Εάν παρά την ρήτρα αυτή ο κομιστής προέβη σε σύνταξη διαμαρτυρικού, τότε, εάν αυτή είχε τεθεί από τον εκδότη, τα έξοδα του κομιστή βαρύνουν μόνο αυτόν, ενώ, εάν η ρήτρα είχε τεθεί από οπισθογράφο ή τριτεγγυητή, τα έξοδα τού – παρά την ρήτρα – συνταχθέντος διαμαρτυρικού μπορούν να εισπραχθούν ακόμη και από αυτόν που έθεσε την ρήτρα, ο οποίος θα τα αναζητήσει αναγωγικά από τους λοιπούς εκ συναλλαγματικής οφειλέτες.

Εν προκειμένω την ρήτρα έθεσε ο οπισθογράφος Δ και μόνος αυτός μπορεί να προβάλει τον σχετικό ισχυρισμό, ώστε να μην επιβαρυνθεί με τα έξοδα του διαμαρτυρικού, τον οποίον ισχυρισμό μπορεί να προβάλει έναντι όλων των μεταγενέστερων αυτού δικαιούχων (σχετικώς εμπράγματα ένσταση – άρθρο 78 § 2 περ. β ν.δ. 17.7/13.8.1923). Ωστόσο, σημειώνεται ότι ο Ζ μπορεί να ζητήσει τα έξοδα και του διαμαρτυρικού από τον ίδιο τον Δ, αφού η σχετική ρήτρα τέθηκε από πρόσωπο που δεν ήταν ο εκδότης. Ο Δ περαιτέρω μπορεί, εάν πληρώσει, να ζητήσει από τους εξ αναγωγής υποχρέους (εκδότη και οπισθογράφους) ή τον αποδέκτη και τα έξοδα που πλήρωσε για τα διαμαρτυρικά (άρθρο 46 § 3 ν. 5325/1932).

Εν τούτοις, ο ισχυρισμός του Δ είναι ότι η παραβίαση της ρήτρας αυτής επηρεάζει το ίδιο το κύρος της συναλλαγματικής. Ο ισχυρισμός αυτός είναι παντελώς νόμω αβάσιμος.

8) Ο Ζ στρέφεται κατά του Ε για να αξιώσει την πληρωμή της συναλλαγματικής. Ο Ε είχε θέσει κατά την οπισθογράφησή του σε αυτόν την ρήτρα *«άνευ ευθύνης μου»*. Πρόκειται για επιτρεπόμενη από τον νόμο ρήτρα, αφού σύμφωνα με το άρθρο 15 § 1 *«Ο οπισθογράφος, εκτός εναντίας ρήτρας, ευθύνεται δια την αποδοχήν και την πληρωμήν.»*. Η ρήτρα αυτή ισχύει μόνο για το πρόσωπο που την έθεσε (άρθρο 15 ν. 5325/1932), δίδοντας μόνο σε αυτό την δυνατότητα να προβάλει ένσταση που στηρίζεται στο περιεχόμενο του τίτλου, ισχυρισμό που μπορεί να αντιτάξει σε οποιονδήποτε μεταγενέστερο αυτού δικαιούχο (άρθρο 78 § 2 περ. β' ν.δ. 17.7/13.8.1923 – σχετικώς εμπράγματα ένσταση).

Συνεπώς ο ισχυρισμός του Ε κατά το Ζ είναι νόμω βάσιμος και πράγματι δεν δύναται να υποχρεωθεί να πληρώσει την συναλλαγματική.

9) α) Ο Τ ισχυρίζεται αρχικά ότι ευθύνεται για μέρος του ποσού της συναλλαγματικής. Σύμφωνα με το άρθρο 30 § 1 ν. 5325/1932 *«Η πληρωμή συναλλαγματικής δύναται να ασφαλισθή δι' ολόκληρον ή δια μέρος του ποσού αυτής δια τριτεγγυήσεως.»*. Έτσι, επιτρέπεται η μερική τριτεγγύηση, ο περιορισμός δηλαδή της ευθύνης του τριτεγγυητή σε μέρος του πληρωτέου ποσού.

Εν προκειμένω ο Τ τριτεγγυήθηκε για ποσό 10.000 € κι άρα επιτρεπώς περιόρισε την ευθύνη του σε μέρος του ποσού. Ο ισχυρισμός του αυτός είναι βάσιμος και αποτελεί ένσταση που προκύπτει από το περιεχόμενο (το κείμενο) του τίτλου (άρθρο 78 § 2 περ. β ν.δ. 17.7/13.8.1923) και μάλιστα σχετικώς εμπράγματα, αφού

μπορεί να προβληθεί μόνο από τον θέσαντα αυτήν τριτεγγυητή έναντι παντός δικαιούχου.

β) Ως δεύτερο ισχυρισμό του ο Τ προβάλλει ότι δεν μπορεί να υποχρεωθεί στην καταβολή των εξόδων του διαμαρτυρικού, επειδή έχει τεθεί η ρήτρα «*ανέξοδος επιστροφή*» από τον Δ υπέρ του οποίου τριτεγγυήθηκε. Σύμφωνα με το άρθρο 32 § 1 ν. 5325/1932 «*Η τριτεγγυητής ενέχεται καθ' ον τρόπον και ο υπέρ ου η τριτεγγύησις.*». Με βάση το άρθρο αυτό ο τριτεγγυητής βρίσκεται στην ίδια νομική θέση με τον υπέρ ου η τριτεγγύηση. Ωστόσο αυτό δεν καταλαμβάνει τις ρήτρες που ισχύουν μόνο για όσους τις θέτουν. Μια τέτοια ρήτρα είναι και η «*ανέξοδος επιστροφή*», αφού σύμφωνα με το άρθρο 46 § 3, εάν μια τέτοια ρήτρα αναγραφεί από οπισθογράφο ή από τριτεγγυητή, παράγει τα αποτελέσματά της μόνον υπέρ αυτού του ιδίου. Συνεπώς, είναι αβάσιμος ο ισχυρισμός του Τ (που συνιστά σχετικώς εμπράγματη ένσταση – 78 § 2 περ. β' ν.δ. 17.7/13.8.1923).

10) Η συναλλαγματική πληρώνεται κατά την λήξη της (38 ν. 5325/1932). Εάν εμφανισθεί και ο πληρωτής αρνηθεί την πληρωμή, τότε ο δικαιούχος – κομιστής μπορεί να στραφεί κατά του αποδέκτη και κατά των εξ αναγωγής υποχρέων, δηλαδή όλων των προηγούμενων οπισθογράφων και των τριτεγγυητών τους.

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 43 «*Ο κομιστής δύναται να ασκήση την αναγωγήν αυτού κατά των οπισθογράφων, του εκδότου, και των άλλων υποχρέων, [...] και προ της λήξεως ακόμη, [...] 2) εις τας περιπτώσεις πτωχεύσεως του πληρωτού, αποδέκτου ή μη, παύσεως των πληρωμών αυτού, και αν έτι αύτη δεν εβεβαιώθη δι' αποφάσεως ή κατασχέσεως της περιουσίας αυτού, αποβάσης ακάρπου*». Πρόκειται, δηλαδή, για την περίπτωση που λόγω κλονιστικού της πίστης γεγονότος, δηλαδή της πτώχευσης, θα ήταν ανεπιεικές να πρέπει να περιμένει ο κομιστής την λήξη της συναλλαγματικής, αφού ο πληρωτής θα είχε πτωχεύσει κι άρα θα γινόταν σταδιακά ολοένα και πιο επισφαλής η ικανοποίησή του. Γι' αυτό η πτώχευση του αποδέκτη Γ θα οδηγούσε σε πρόωρη δυνατότητα του Ζ να αξιώσει από τους εξ αναγωγής υποχρέους (εκδότη, οπισθογράφους και τριτεγγυητή πλην του Ε, αφού δεν ευθύνεται αυτός λόγω ρήτρας) την ικανοποίηση της αξίωσής του από την συναλλαγματική.

Τέλος, δεν θα είχε κάποια σημασία η πτώχευση του Γ πριν από την αποδοχή του, αφού το ίδιο το άρθρο 43 περ. 2 ν. 5325/1932 αναφέρει ρητώς ότι είναι αδιάφορο

το εάν έχει αποδεχθεί ή όχι ο πληρωτής, προκειμένου να δοθεί η πρόωρη δυνατότητα δικαστικής επιδίωξης της απαίτησης του Ζ από τους εξ αναγωγής υποχρέους.

11) Σύμφωνα με το άρθρο 19 § 1 ν. 5325/1932 *«Οσάκις η οπισθογράφηση περιέχει την μνείαν «αξία λόγω ασφαλείας», «αξία λόγω ενεχύρου», ή πάσαν άλλην μνείαν ενέχουσαν ενεχυρίασιν, ο κομιστής δύναται να ασκήση πάντα τα εκ της συναλλαγματικής απορρέοντα δικαιώματα, αλλ' η υπ' αυτού γενομένη οπισθογράφηση ισχύει μόνον ως οπισθογράφηση λόγω πληρεξουσιότητας»*. Συνεπώς, από το ίδιο το δίκαιο της συναλλαγματικής επιτρέπεται η σύσταση ενεχύρου επί της της συναλλαγματικής με οπισθογράφηση αυτής, εφ' όσον τίθεται η σχετική ρήτρα – όρος (οπισθογράφηση λόγω ενεχύρου). Για την ενεχυρίαση της συναλλαγματικής με βάση τον ν. 5325/1932 απαιτείται οπισθογράφηση αυτής και άρα παράδοση του τίτλου στον ενεχυρούχο δανειστή και η θέση σχετικού όρου πάνω στον τίτλο, ώστε να είναι σαφής ο σκοπός της οπισθογράφησης.

Δυνατότητα συστάσεως ενεχύρου επί της συναλλαγματικής παρέχεται και με βάση τις διατάξεις του ΑΚ. Συγκεκριμένα, η ενεχυρίαση της συναλλαγματικής μπορεί να γίνει και με τις διατάξεις των άρθρων 1211 επ. ΑΚ, καθώς και των άρθρων 1251 επ. ΑΚ, κι άρα να λάβει χώρα είτε με έγγραφη συμφωνία (1247 ΑΚ) είτε με οπισθογράφηση (1251 ΑΚ). Πλην όμως σε αυτές τις περιπτώσεις ο οφειλέτης από συναλλαγματική μπορεί να προβάλει όλες τις ενστάσεις του εναντίον του ενεχυρούχου δανειστή χωρίς τους περιορισμούς του δικαίου της συναλλαγματικής. Αντίθετα, εφ' όσον η ενεχυρίαση γίνει με βάση το άρθρο 19 ν. 5325/1932, τότε ισχύει η § 2 αυτού, σύμφωνα με την οποία *«Οι υπόχρεοι δεν δικαιούνται να επικαλεσθώσι κατά του κομιστού τας ενστάσεις τα στηριζόμενες επί των προσωπικών αυτών σχέσεων μετά του οπισθογράφου, εκτός εάν ο κομιστής κατά την λήψιν της συναλλαγματικής ενήργησεν εν γνώσει προς βλάβην του οφειλέτου»*.

Στην περίπτωση της οπισθογράφησης λόγω ενεχύρου υφίσταται πλήρες το νομιμοποιητικό αποτέλεσμα, δηλαδή ο υπέρ ου μπορεί να την εισπράξει σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 16· υφίσταται περιορισμένο μεταβιβαστικό αποτέλεσμα, αφού ναι μεν μεταβιβάζονται όλα τα δικαιώματα εκ της συναλλαγματικής (άρθρο 19 § 1), πλην όμως δεν μπορεί ο υπέρ ου να την μεταβιβάσει περαιτέρω με οπισθογράφηση και, εάν το πράξει, αυτή η οπισθογράφηση θα ισχύει ως οπισθογράφηση λόγω πληρεξουσιότητας (άρθρο 19 § 1), αφού σκοπός της σύστασης ενεχύρου είναι μόνο η προνομιακή ικανοποίηση του δανειστή· τέλος, ερίζεται το

ζήτημα εάν υφίσταται και εγγυητικό αποτέλεσμα (κατά το άρθρο 15), αφού ο υπέρ ου δανειστής δεν είναι πλήρης δανειστής και η ικανοποίησή του επέρχεται από το ενέχυρο, δηλαδή από την συναλλαγματική (κρατούσα γνώμη, ωστόσο, είναι ότι και εδώ εφαρμόζεται αναλογικά το άρθρο 15 και άρα συντρέχει και εγγυητικό αποτέλεσμα).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2

Η μεταφορική εταιρεία «ΔΙΕΘΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ Ι.Κ.Ε.» για την κάλυψη των επιχειρηματικών αναγκών της αγοράζει από τον έμπορο οχημάτων Α ένα φορτηγό αυτοκίνητο αξίας 70.000 €, η πληρωμή του οποίου συμφωνήθηκε να γίνει 3 μήνες αργότερα. Έτσι, η ως άνω εταιρεία εξέδωσε στις 3.9.2024 μία επιταγή με πληρώτρια την τράπεζα Τ εις διαταγή του Α, με αναγραφόμενη ημερομηνία έκδοσης την 3η.12.2024.

Ο Α ένα περίπου μήνα αργότερα οπισθογραφεί την επιταγή αυτή στον Β, προκειμένου να εξοφληθεί δάνειο το οποίο ο Α είχε λάβει από τον Β και δεν είχε ακόμη επιστρέψει σε αυτόν παρά τις οχλήσεις του. Ο εθισμένος στην χαρτοπαιξία Β σε ανάλογο βραδινό σουαρέ, έχοντας χάσει κάθε περιουσιακό του στοιχείο, δίδει σε αντάλλαγμα προς τον Γ, στον οποίον χρωστούσε χρήματα, την επιταγή αυτή που είχε στα χέρια του. Μάλιστα θέτει επ' αυτής την υπογραφή του χωρίς να αναγράψει καν το όνομα του Γ.

Στις 13.11.2024 το πωληθέν όχημα της εταιρείας «ΔΙΕΘΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ Ι.Κ.Ε.» εμφάνισε βλάβη στο σύστημα ανάρτησης, η οποία, όπως διαπιστώθηκε, προϋπήρχε της πώλησης από τον Α και απευθύνεται σε αυτόν, αξιώνοντας την επιδιόρθωσή του ή την αντικατάσταση του φορτηγού. Ο Α δεν αποδέχεται την ευθύνη του και αρνείται να προβεί σε κάποια ενέργεια. Έτσι, η εταιρεία «ΔΙΕΘΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ Ι.Κ.Ε.» ανακάλεσε στις 18.11.2024 την επιταγή με έγγραφη επιστολή της προς την τράπεζα Τ.

Ήδη μετά την ανάκληση της επιταγής ο Γ παρέδωσε την επιταγή στον Δ, στον οποίον χρωστούσε από προηγούμενο δάνειο που είχε λάβει από αυτόν, προκειμένου να μπορέσει να αποπληρώσει άλλα χρέη του από την χαρτοπαιξία, στην οποία κι αυτός είναι εθισμένος. Ωστόσο, επειδή το ποσό των 70.000 € της επιταγής δεν επαρκούσε, μετέτρεψε μία ημέρα πριν να την παραδώσει στον Δ το 7 σε 9, ώστε να εμφανίζεται ως πληρωτέο το ποσό των 90.000 €.

Τελικώς ο Δ εμφανίζει προς πληρωμή την επιταγή στις 4.12.2024, προσδοκώντας να εισπράξει το ποσό των 90.000 €, πλην όμως η Τ τον πληροφορεί ότι η επιταγή έχει ανακληθεί και δεν μπορεί να του δώσει τα χρήματα. Ο Δ στρέφεται με αγωγή κατά την διαδικασία των διαφορών από πιστωτικούς τίτλους (614 επ. ΚΠολΔ) κατά όλων των υποχρέων από την επιταγή. Η αγωγή του αυτή επιδίδεται στις 5.5.2025 προς όλους τους εναγομένους. Στην σχετική δίκη οι εναγόμενοι

προβάλλουν τους εξής ισχυρισμούς: α) η εταιρεία «ΔΙΕΘΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ Ι.Κ.Ε.» ισχυρίζεται ότι καλώς ανακάλεσε την επιταγή, επειδή το φορτηγό που απέκτησε από τον Α ήταν ελαττωματικό και πάσχει επομένως η αιτία που οδήγησε στην έκδοση της επιταγής και προς τούτο έχει ασκήσει και αγωγή εναντίον του Α, ενώ παράλληλα υποστηρίζει ότι ευθύνεται αυτή μόνο για το ποσό των 70.000 € και όχι για το ποσό των 90.000 €. β) ο Α υποστηρίζει ότι κακώς αρνήθηκε η Γ να πληρώσει την επιταγή, αφού αυτή ανακλήθηκε από την εκδούσα εταιρεία πριν από την λήξη της επιταγής. γ) ο Β υποστηρίζει ότι δεν ευθύνεται επειδή η επιταγή αυτή δόθηκε στον Γ για την εκπλήρωση μη αχώγιμης αξίωσης κι άρα δεν ευθύνεται. δ) ο Γ υποστηρίζει ότι δεν είναι εξ αναγωγής οφειλέτης από την επιταγή.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

- 1) Πώς κρίνετε τους ισχυρισμούς της εταιρείας «ΔΙΕΘΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ Ι.Κ.Ε.» και Α, Β και Γ έναντι του Δ;
- 2) Η αγωγή του Δ έχει ασκηθεί εντός της νόμιμης προθεσμίας;
- 3) Ποιες άλλες δυνατότητες δικαστικής προστασίας είχε ο Δ για την ικανοποίησή του;
- 4) Σε ποιες διατάξεις στηρίζεται η έκδοση μεταχρονολογημένης επιταγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

1) α) Η εταιρεία «ΔΙΕΘΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ Ι.Κ.Ε.» αντιτάσσει στον κομιστή της επιταγής Δ ότι αυτή εκδόθηκε για την πληρωμή του φορτηγού που της πώλησε ο Α, πλην όμως αυτό αποδείχθηκε ότι είναι ελαττωματικό. Σύμφωνα με το άρθρο 78 § 2 περ. γ' ν.δ. 1923 «Κατά του νομιμοποιημένου ως κατόχου του δικαιογράφου δύναται ο οφειλέτης ν' αντιτάξω αντιρρήσεις μόνον [...] γ) ανηγούσας εις αυτόν αμέσως κατά του κατόχου.». Επιτρέπεται δηλαδή να προβάλλονται προσωπικές ενστάσεις που αφορούν την ίδια την σχέση μεταξύ συγκεκριμένου οφειλέτη και συγκεκριμένου δικαιούχου. Γι' αυτόν τον λόγο και το άρθρο 22 ν. 5960/1933 προβλέπει ότι «Τα εξ επιταγής εναγόμενα πρόσωπα δύνανται να αντιτάξωσι κατά του κομιστού τας ενστάσεις τας στηριζομένας επί των προσωπικών σχέσεων αυτών μετά του εκδότη ή των προηγούμενων κομιστών, μόνον εάν ο κομιστής κατά την κτήσιν της επιταγής ενήργησεν εν γνώσει προς βλάβην του οφειλέτου.». Το ελάττωμα στην

βασική/υποκειμενική σχέση μεταξύ της εταιρείας και του Α δεν μπορεί να προβληθεί κατά τρίτου, αφού ο ισχυρισμός αυτός συνιστά προσωπική ένσταση, ενώ ο Δ δεν προκύπτει να έδρασε εν γνώσει του σε κάποια βλάβη της εταιρείας συμπαιγνιακά με τον Α. Συνεπώς, ο ισχυρισμός αυτός της εταιρείας δεν ευσταθεί, αφού ο αναιτιώδης χαρακτήρας της επιταγής σημαίνει ότι αυτή είναι έγκυρη και ισχυρή ανεξάρτητα από το κύρος και την τυχόν ελαττωματικότητα της υποκείμενης/βασικής σχέσης σε εκπλήρωση της οποίας εκδόθηκε.

Παράλληλα η εταιρεία αυτή προβάλλει τον ισχυρισμό ότι δεν ευθύνεται για το ποσό των 90.000 € αλλά για το ποσό των 70.000 €, αφού αυτό ήταν το αρχικό ποσό. Πρόκειται για την περίπτωση της νόθευσης (αλλοίωσης) του περιεχομένου της επιταγής. Ειδικότερα το άρθρο 51 ν. 5960/1933 ορίζει ευλόγως ότι *«Εν περιπτώσει αλλοιώσεως του κειμένου της επιταγής οι μεταγενέστεροι της αλλοιώσεως ταύτης υπογραφείς υποχρεούνται εντός των όρων του αλλοιωθέντος κειμένου οι προγενέστεροι υπογραφείς υποχρεούνται εντός των όρων του αρχικού κειμένου.»*. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 78 § 2 περ. α' ν.δ. 17.7/18.3/1923 *«Κατά του νομιμοποιημένου ως κατόχου του δικαιογράφου δύναται ο οφειλέτης ν' αντιτάξη αντιρρήσεις μόνον α) αφορώσας το κύρος της εν τω δικαιογράφω ιδίας αυτού δηλώσεως»*. Πρόκειται για περίπτωση που αφορά στην δήλωση βούλησης πάνω στην επιταγή, αφού κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί χωρίς την θέλησή του. Συνεπώς, όποιοι θέλησαν και πράγματι δεσμεύθηκαν με την τεθειμένη σχετική δήλωσή τους πάνω στην επιταγή για ορισμένο ποσό, ευθύνονται μόνο για αυτό πριν την αλλοίωση. Από την άλλη όσοι θέλησαν και δήλωσαν σχετικώς την βούλησή τους να δεσμευθούν για το μεγαλύτερο (αλλοιωμένο) ποσό, ευθύνονται γι' αυτό το ποσό. Συνεπώς, ο ισχυρισμός αυτός της εταιρείας είναι βάσιμος, αποτελώντας ένσταση που αφορά στο κύρος της δήλωσης βούλησης και δη σχετικώς εμπράγματα, προβαλλόμενη έτσι επιτρεπτώς από συγκεκριμένο οφειλέτη έναντι παντός κομιστή, ακόμη και καλοπίστου.

β) Σύμφωνα με το άρθρο 1 ν. 5960/1933 θα πρέπει να αναγράφεται στην επιταγή ο πληρωτής (δηλαδή η πληρώτρια τράπεζα). Ο πληρωτής δεν επιτρέπεται να αποδεχθεί την επιταγή ή να αναλάβει οποιαδήποτε υποχρέωση από αυτήν. Η πληρώτρια τράπεζα πληρώνει στον εκάστοτε κομιστή με βάση και λόγω της σχέσης κάλυψης μεταξύ αυτής και του εκδότη – πελάτη της (σύμβαση επιταγής). Κατά συνέπεια υποχρεούται μόνο απέναντι στον εκδότη της από την εσωτερική τους σχέση και όχι έναντι του εκάστοτε κομιστή με τον οποίον δεν συνδέεται συμβατικά. Κατά

συνέπεια, αν η πληρώτρια τράπεζα αρνηθεί να πληρώσει τον κομιστή παρ' ότι υπάρχουν διαθέσιμα κεφάλαια του εκδότη, παραβιάζει την υποχρέωσή της έναντι του εκδότη, ενεχόμενη η τράπεζα σε αποζημίωση προς τον εκδότη για τυχόν ζημία, δεν παραβιάζει όμως κάποια υποχρέωση προς τον κομιστή.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 32 ν. 5960/1933 *«Η ανάκλησις της επιταγής ισχύει μόνον μετά την έκπνευσιν της προθεσμίας εμφανίσεως.»*. Σύμφωνα, λοιπόν, με την διάταξη αυτή η επιταγή μπορεί μεν να ανακληθεί, όχι όμως οποτεδήποτε, αλλά μόνο μετά την πάροδο της οκταήμερης προθεσμίας εμφάνισής της. Η τυχόν ανάκληση επιταγής ισχύει μετά την εκπνοή της προθεσμίας εμφάνισης. Εν τούτοις, παγίως γίνεται δεκτό ότι η διάταξη του άρθρου 32 συνιστά ενδοτικό δίκαιο και δεν καθιερώνει υποχρέωση της τράπεζας να πληρώσει παρά την ανάκληση. Στην πράξη η τράπεζα σέβεται την εντολή του πελάτη της για ανάκληση της επιταγής και δεν καταβάλλει ακόμη και αν υπάρχουν επαρκή διαθέσιμα στον λογαριασμό του εκδότη και ακόμη κι αν η ανάκληση έχει γίνει πριν από την παρέλευση του δημέρου. Απλά στην περίπτωση αυτή η ανάκληση και η λόγω αυτής μη πληρωμή παρά την ύπαρξη διαθεσίμων κεφαλαίων μετατρέπει τα κεφάλαια αυτά σε μη διαθέσιμα και κατά συνέπεια η ανάκληση της επιταγής θα την καταστήσει ακάλυπτη, επισύροντας ακόμη και την ποινική ευθύνη του άρθρου 79 ν. 5960/1933. Συνεπώς, είναι αβάσιμος ο ισχυρισμός του Α.

γ) Ο Β ισχυρίζεται ότι δεν έχει ευθύνη από την επιταγή, επειδή η επιταγή αυτή δόθηκε στον Γ για την εκπλήρωση μη αγωγίμης αξίωσης. Συγκεκριμένα, ο Β επικαλείται το άρθρο 844 ΑΚ σύμφωνα με το οποίο *«Από παίγνιο ή από στοίχημα δεν γεννιέται απαίτηση. Το ίδιο ισχύει και για την αφηρημένη υπόσχεση ή αναγνώριση τέτοιας οφειλής, ή για την έκδοση συναλλαγματικής, ή άλλου χρεωστικού ομολόγου για το σκοπό αυτό.»*. Έτσι, σε περίπτωση έκδοσης ή οπισθογράφησης επιταγής για την εκπλήρωση υποχρέωσης από παίγνιο ή στοίχημα δεν δημιουργείται υποχρέωση ούτε από την ίδια την βασική σχέση, ούτε και από την επιταγή (δεν γεννάται αγωγή αξίωσης, δηλαδή πρόκειται για ατελή/φυσική ενοχή). Πρόκειται για ελάττωμα στην δήλωση βούλησης του οφειλέτη στον τίτλο, δηλαδή εφαρμόζεται το άρθρο 78 § 2 περ. α' ν.δ. 17.7/18.3.1923 (ένσταση που αφορά στο κύρος της δήλωσης βούλησης στον τίτλο). Ωστόσο, ακριβώς επειδή ο Β έθεσε σε (περαιτέρω) κυκλοφορία την επιταγή, δημιουργώντας φαινόμενο δικαίου, δεν προτείνεται η σχετική ένσταση

έναντι καλοπίστου τρίτου κομιστή. Συνεπώς, είναι νόμω αβάσιμος ο ισχυρισμός του Β, αφού προβάλλεται κατά του καλόπιστου τρίτου Δ και όχι έναντι του Γ.

δ) Ο Β κατά την οπισθογράφιση της επιταγής υπέγραψε απλώς τον τίτλο και τον παρέδωσε στον Γ χωρίς να αναγράψει άλλο τι, δηλαδή το όνομά του. Σύμφωνα με το άρθρο 16 § 2 ν. 5960/1933 *«Η οπισθογράφισης δύναται να μη σημειοί τον δικαιούχον ή να συνίσταται απλώς είς την υπογραφήν του οπισθογράφου, (οπισθογράφισης εν λευκώ). Εν τη τελευταία ταύτη περιπτώσει η οπισθογράφισης ίνα ήναι ισχυρά, πρέπει να γράφηται όπισθεν της επιταγής ή επί του προσθέματος.»*. Στην περίπτωση της λευκής οπισθογράφισης το άρθρο 17 § 2 προβλέπει ότι *«ο κομιστής δύναται: 1. Να συμπληρώση το λευκόν είτε διά του ονόματος αυτού είτε διά του ονόματος άλλου προσώπου. 2. Να οπισθογραφήση εκ νέου την επιταγήν είτε εν λευκώ είτε υπέρ άλλου προσώπου. 3. Να παραδώση την επιταγήν είς τρίτον άνευ συμπληρώσεως του λευκού και άνευ οπισθογραφήσεως.»*. Πρόκειται δηλαδή για περίπτωση που η επιταγή μεταβιβάζεται χέρι με χέρι, δηλαδή όπως τα κινητά, με συμφωνία και παράδοση (1034 ΑΚ).

Σύμφωνα με το άρθρο 19 εδ. α' ν. 5960/1933 *«Ο κάτοχος οπισθογραφησίμου επιταγής θεωρείται νόμιμος κομιστής, εάν στηρίξη το δικαίωμα του επί αδιακόπτη σειράς οπισθογραφήσεων, και εάν έτι η τελευταία οπισθογράφισης είναι εν λευκώ»*. Εν ολίγοις, κομιστής και άρα δικαιούχος της επιταγής στην περίπτωση της εν λευκώ οπισθογράφισης είναι ο κάτοχός της. Έτσι εν προκειμένω ο Δ είναι νόμιμος κομιστής και άρα δικαιούχος της επιταγής. Ωστόσο, στην λευκή οπισθογράφιση οι ενδιάμεσοι κάτοχοι δεν υπέχουν εγγυητική ευθύνη, αφού δεν έχουν θέσει την υπογραφή τους (κι άρα την δήλωση βούλησής τους) επί του τίτλου κι άρα αυτός που αποκτά την επιταγή (εδώ ο Δ) δεν έχει ως υπεύθυνο αυτόν που τού την μεταβίβασε (εδώ τον Γ). Συνεπώς, είναι βάσιμος ο ισχυρισμός αυτός του Γ, δυνάμενος ο Δ να στραφεί εναντίον του μόνο από την βασική/υποκειμένη σχέση τους.

2) Σύμφωνα με το άρθρο 52 § 1 ν. 5960/1933 *«Αί έξ αναγωγής αγωγαί του κομιστού κατά των οπισθογράφων, κατά του εκδότου και κατά των άλλων υποχρέων παραγράφονται μετά εξ μήνας από της λήξεως της προθεσμίας προς εμφάνισιν.»*. Δεδομένου ότι στην επιταγή δεν υπάρχει αποδέκτης, ο ν. 5960/1933 αναγνωρίζει δύο είδη παραγραφής: α) την παραγραφή της αξίωσης προς αναγωγή του τελευταίου κομιστή – δικαιούχου κατά των υπογραφέων της επιταγής (εκδότη και

οπισθογράφων), και β) την παραγραφή της εξ επιταγής αξίωσης του πληρώσαντος εξ αναγωγής οφειλέτη κατά των λοιπών (προηγούμενων από αυτών) οφειλετών. Ο χρόνος της παραγραφής είναι και για τις δυο περιπτώσεις 6 μήνες.

Στην περίπτωση της αξίωσης του κομιστή δικαιούχου κατά των υποχρέων από την επιταγή ο χρόνος της δμηνης παραγραφής αρχίζει από την λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση της επιταγής. Έτσι, ο χρόνος της παραγραφής άρχεται από την επομένη (βλ. και άρθρο 56) της λήξεως της προθεσμίας προς εμφάνιση, ανεξάρτητα από το πότε έγινε η εμφάνισή της ή από το πότε συντάχθηκε η βεβαίωση του άρθρου 40 (διαμαρτυρικό ή σφράγιση από τον πληρωτή). Συνεπώς, και επί μεταχρονολογημένης επιταγής η παραγραφή για την αξίωση του δικαιούχου άρχεται από τη λήξη της οκταήμερης προθεσμίας προς εμφάνισή της, η οποία αρχίζει από την αναγραφόμενη έκδοση.

Εν προκειμένω η επιταγή έχει αναγραφόμενη ημερομηνία έκδοσης την 3^η.12.2024 και άρα η εμφάνισή της πρέπει να γίνει εντός 8 ημερών (βλ. άρθρο 29), αρχομένης της προθεσμίας αυτής από την επομένη της αναγραφόμενης ημερομηνίας έκδοσης (άρθρο 56), ήτοι μέχρι τις 11.12.2024. Έτσι, το εξάμηνο παρέρχεται στις 12.6.2025, με τελευταία ημέρα την 11^η.6.2025. Συνεπώς, ο Δ έχει ασκήσει εντός της προθεσμίας των 6 μηνών που ορίζει το άρθρο 52 την αγωγή του κατά των εξ αναγωγής υποχρέων.

3) Στην περίπτωση της ακάλυπτης επιταγής, ήτοι της επιταγής που εμφανίσθηκε εμπροθέσμως και δεν πληρώθηκε, η τράπεζα βεβαιώνει επί του τίτλου ότι δεν πληρώθηκε λόγω ελλείψεως διαθεσίμων (ή υπολοίπου) («σφράγιση» της επιταγής). Στην περίπτωση αυτή ο κομιστής – δικαιούχος της δύναται κατ' επιλογή του 1) να αιτηθεί την έκδοση διαταγής πληρωμής (623 επ. ΚΠολΔ) σε βάρος του εκδότη και των οπισθογράφων, 2) να στραφεί με αγωγή κατά του εκδότη και των οπισθογράφων με βάση την ειδική διαδικασία διαφορών από πιστωτικών τίτλων (περιουσιακές διαφορές) (614 επ. ΚΠολΔ), 3) να προβεί στην υποβολή έγκλησης κατά του εκδότη της επιταγής για το αδίκημα της έκδοσης και κυκλοφορίας ακάλυπτης επιταγής (79 ν. 5960/1933) και την κατάθεση αγωγής κατά την τακτική διαδικασία κατά του εκδότη για αδικοπραξία (914 ΑΚ) και 4) να στραφεί κατά του οφειλέτη του τον Γ με βάση την εσωτερική (υποκειμένη/βασική) έννομη σχέση τους (δάνειο).

Όπως προκύπτει, λοιπόν, τα αξιόγραφα, κι ιδίως η επιταγή, λόγω της σημασίας τους στις συναλλαγές και των χαρακτηριστικών τους (γραμματοπάγεια,

αυτοτέλεια των υπογραφών, απρόβλητο/περιορισμός των ενστάσεων) έχουν εξοπλιστεί με πρόσθετα δικονομικά μέσα προστασίας (ταχύτερες ή ευνοϊκότερες ειδικές διαδικασίες), προκειμένου να πραγματώσουν ακόμη και επί τυχόν δικαστικού αγώνα τον σκοπό τους. Ωστόσο η επιλογή του ενδίκου βοηθήματος θα πρέπει να είναι προσεκτική, διότι διαφοροποιείται η ποιότητα της παρεχόμενης προστασίας (π.χ. η διαδικασία των διαφορών από πιστωτικούς τίτλους δεν είναι τόσο απλή και σύντομη όσο η έκδοση διαταγής πληρωμής, πλην όμως είναι διαδικαστικά ασφαλέστερη, αφού η υπόθεση συζητείται στο ακροατήριο, ενώ η διαταγή πληρωμής προσβάλλεται πιο εύκολα).

4) Η μεταχρονολογημένη επιταγή δεν προβλέπεται ευθέως στον νόμο ως επιτρεπτή μορφή έκδοσης επιταγής. Ωστόσο συνάγεται έμμεσα από τον νόμο ότι επιτρέπεται η έκδοσή της, αφού το άρθρο 28 § 2 ν. 5960/1933 προβλέπει ότι *«Η επιταγή εμφανιζόμενη προς πληρωμήν πρό της ημέρας της σημειουμένης ως χρονολογίας της εκδόσεως αυτής είναι πληρωτέα κατά την ημέραν της εμφανίσεως.»*. Από την διατύπωση της διάταξης αυτής προκύπτει ότι ο νόμος αναγνωρίζει την δυνατότητα της έκδοσης επιταγής με ημερομηνία μεταγενέστερη της πραγματικής της έκδοσης, προβλέποντας ότι και σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει να τηρείται ο απαρέγκλιτος κανόνας της πληρωμής της επιταγής άμα τη εμφανίσει της (άρθρο 28 § 1 εδ. α' ν. 5960/1933).

Συνακολούθως γίνεται παγίως γίνεται δεκτό ότι, αφού η μεταχρονολογημένη επιταγή εμφανίζεται προς πληρωμή και πριν από την αναγραφόμενη ημερομηνία έκδοσής της, πρέπει να υπάρχει κάλυμμα (δηλαδή διαθέσιμα κεφάλαια στον τραπεζικό λογαριασμό) ήδη από τον πραγματικό χρόνο έκδοσής της μέχρι και την παρέλευση του οκταημέρου από την επ' αυτής αναγραφόμενη ημερομηνία έκδοσης.